

28/10 1998

KONGELIG DANSK AMBASSADE
BUKAREST

HASTER

TELEFON: (40-1) 312 03 52/53/54
TELEFAX: (40-1) 312 03 58
TELEX: 11 325 AMDAN R

Kopi sendt chefen for: N.6

TELEFAX TIL	UDENRIGSMINISTERIET	ORIGINAL
-------------	---------------------	----------

UDFYLDES AF UM.	<i>Fordeles H7:</i> <i>Moldova - kreds</i> <i>9/10 '98 Maj</i> <i>+ JT.1</i> <i>+ amb. Warszawa</i>	U.M.	N6
AFD.:			
ANTAL EX.:			21.09.98
L-FORDELT:			S. P. 62-6.2

MOLDAVIEN (86)

AMFAX NR: 237 DATO: 18. september 1998 KL:

[] URGENT [] DESK BY 21. september kl. 09.00

[] PRIORITY

ANTAL SIDER: 6 REPR. J.NR.: 5.B.1/mol
INKL. FORSIDEN.

FRA: ~~XXXXXXXXXXXX~~ TIL: N.6

VEDR.: OSCE. Gennemførelsesmøde for den menneskelige dimension:
Republikken Moldova. Umtel 143 af 20. august 1998

1. Baseret på diverse materiale fra UNDP's og OSCE's respektive missioner i Chisinau samt det amerikanske udenrigsministerium kan følgende anføres vedr. menneskerettighedssituationen i Moldova, specielt på områderne "prevention of torture" og "equality of opportunity of women and men" (det bemærkes, at UNDP generelt er mere kritisk i sin vurdering af situationen end de to andre kilder, og at materialet kun går frem til udgangen af 1997; situationen menes dog ikke at være ændret afgørende i 1998):

2. Den generelle menneskerettighedssituation:

Den fælles vurdering hos alle kilder er, at myndighederne i den vestlige del af Moldova nogenlunde overholder de almindeligt anerkendte menneskerettigheder, men at der fortsat er rum for forbedringer. Der registreres jævnligt overtrædelser af flere grundlæggende rettigheder men ikke i systematisk omfang. Situationen er således væsentligt bedre i dag end i Sovjettiden.

- 2 -

OSCE-missionen i Chisinau har oplyst, at de modtog 172 individuelle klager over brud på menneskerettighederne i 1997 fra hele Moldova (heraf 8% fra Transnistria) mod 149 i 1996, 98 i 1995 og 60 i 1994. Den konstante stigning menes at skyldes bedre kendskab til missionens eksistens snarere end en forværret menneskerettighedssituation.

Siden uafhængigheden har Moldova ratificeret en række internationale traktater og konventioner vedr. menneskerettigheder, heriblandt FN's Menneskerettighedserklæring, den Europæiske Konvention mod Tortur med begge protokoller (ratificeret 2. oktober 1997 og ikrafttrådt 2. februar 1998) og den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Sidstnævnte samt tilhørende protokoller 1, 4, 6, 7 og 11 trådte i kraft den 12. september 1997 med et par forbehold, bl.a. at moldoverne ikke vil garantere for overholdelse af Konventionens bestemmelser i Transnistria-regionen i den aktuelle konfliktsituation. Da international lov ifølge den moldoviske forfatning har forrang frem for national lovgivning, har den moldoviske befolkning nu mulighed for at appellere til den Europæiske Domstol i Strasbourg, hvis de mener, at deres rettigheder er blevet overtrådt, eller den moldoviske lovgivning ikke er i overensstemmelse med Konventionen; det er imidlertid de færreste borgere, der kender til denne klagemulighed og har ressourcer til at benytte sig af den. Regeringen har opstillet en tidsplan for den nødvendige tilpasning af eksisterende lovgivning/vedtagelse af ny lovgivning, der tilsyneladende overholdes. De seneste ændringer blev vedtaget af parlamentet medio august 1998 og vedrørte straffeprocesset.

Moldova har endvidere tiltrådt bl.a. slutdokumentet fra CSCE-konferencen, slutdokumenter fra CSCE-konferencens møder i Madrid og Wien, dokumentet fra CSCE-konferencens møde i København vedr. den menneskelige dimension samt Paris-charteret for et nyt Europa. Moldova deltager i SNG-samarbejdet men har ikke ratificeret SNG's Menneskerettighedskonvention, idet den ikke er i overensstemmelse med den Europæiske menneskerettighedskonvention.

Menneskerettighedssituationen i Transnistria er dårligere på alle områder, og der er ingen nævneværdige fremskridt registreret i forhold til forholdene under Sovjetstyret.

3. Prevention of torture:

Den moldoviske forfatnings paragraf 24 forbyder tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. I 1997 blev der ikke rapporteret tilfælde af tortur fra myndighedernes side, men der var troværdige rapporter om politivold mod varetægtsfængslede/tilbageholdte og indsatte.

Situationen for de indsatte i fængslerne er forbedret kraftigt i de senere år. Ansvar for fængselssystemet overgik i 1996 til justitsministeriet, og der er udarbejdet ny straffe- og straffeprocesslovgivning. Fængslerne er blevet mere åbne ift. offentlig

- 3 -

heden, og menneskerettighedsorganisationer har mulighed for at overvåge og informere om forholdene for de indsatte. Desuden er dødsstraffen afskaffet.

I de fleste fængsler er forholdene dog fortsat meget dårlige. De fysiske bygninger kan ikke leve op til krav fastlagt i den nationale lovgivning bl.a. med hensyn til cellestørrelse, udluftning og rekreative- og rehabiliteringsfaciliteter. Samtidig er fængslerne stærkt overfyldte, og der er en høj forekomst af fejlnæring og alvorlige sygdomme, specielt tuberkulose. Manglende medicinsk ekspertise gør det vanskeligt at stoppe smitteudbrud, og antallet af dødsfald i fængslerne pga. sygdom er konstant stigende.

Mishandling af de indsatte enten af ansatte eller andre indsatte er nedbragt noget efter afskedigelse af de mest berygtede fangevogtere, men ifølge UNDP rapporterede den lokale Helsinkikomiteé i 1997 alligevel om en del tilfælde af umenneskelig og nedværdigende behandling af fanger. De indsatte har ikke adgang til en retfærdig intern behandling, når det gælder administrative straffe og sanktioner: En evt. klage over en tildelt straf kan udelukkende indklages for fængselsdirektøren, en kommission bestående af internt personale eller den offentlige anklager, hvilket selvklart ikke i alle tilfælde sikrer en objektiv behandling af sagen. Gentagen langtidsisolation er blandt de straffe, der finder anvendelse.

Desuden har de indsatte ifølge UNDP ikke i praksis den ret til at beholde private ejendele, få indsigt i personlige medicinske akter eller foretage telefonopringninger, de i princippet er sikret i forskellige bestemmelser. I en række fængsler er det endvidere almindelig praksis, at særlige styrker fra indenrigsministeriet jævnligt foretager ransagning og kontrol, hvorved mange personlige ejendele konfiskeres, og indsatte straffes urimeligt.

Ifølge det amerikanske udenrigsministerium er situationen generelt værst i fængselsinstitutioner for ikke-dømte personer, der venter på deres retssag eller på domsafsigelse.

OSCE vurderer, at de moldoviske myndigheder er klar over problemerne men ude af stand til at forbedre forholdene på kort sigt pga. den yderst vanskelige økonomiske situation.

I Transnistria er situationen tilsyneladende værre. Ifølge UNDP rapporteres der om mange tilfælde af umenneskelig og nedværdigende behandling. Den mest kendte sag vedrører Ilascu-gruppen, der i december 1993 efter en yderst tvivlsom retssag blev idømt strenge straffe, heriblandt dødsstraf for gruppens leder Ilie Ilascu - officielt for terrorisme-relaterede aktiviteter men reelt pga. deres politiske holdning (efter Moldovas uafhængighed i 1991 var de fortalere for tilslutning til Rumænien). Internationalt Røde Kors havde mulighed for at besøge gruppen og kontrollere deres forhold i 1992 og 1993, men hverken de eller den lokale Helsin-

- 4 -

forskomite er blevet tilladt efterfølgende besøg. En gruppe moldoviske og "transnistriske" læger fik i december 1997 (og muligvis også i 1996) tilladelse til at besøge gruppen og rapporterede, at de fire personer er i stærkt nedbrudt fysisk og psykisk tilstand. Bl.a. afviser de "transnistriske" fængselsmyndigheder at lade dem modtage nødvendig medicin i fængslet. Sagen følges tæt af den lokale OSCE-mission, der forsøger at udvirke en fornyet retssag evt. på neutralt område (Polen har været nævnt). En sådan vil dog næppe blive accepteret af de "transnistriske" myndigheder, før der er fundet en politisk løsning på hele konflikten omkring udbryderregionens status i Moldova.

Ifølge det amerikanske udenrigsministerium og UNDP er det generelt ikke muligt for internationale menneskerettighedsorganisationer m.v. at aflægge besøg hos de indsatte i de "transnistriske" fængsler. Omvendt finder OSCE-missionen, at de "transnistriske" myndigheder er åbne over for hjælp udefra til at forbedre fængselsforholdene og ikke helt uvillige til at give tilladelser til fængselsbesøg; om dette er en generel vurdering, eller den kun relaterer sig til ovennævnte Ilascu-sag har ambassaden ikke kunnet få afklaret.

Som nævnt ovenfor trådte den Europæiske Konvention mod Tortur i kraft den 1. (eller muligvis den 2.) februar 1998. En kontrolkommission var planlagt til at besøge Moldova i 1998; udfaldet heraf kendes ikke. I 1998 trådte desuden en lov om "modificering og færdiggørelse af visse eksisterende love" i kraft, som yderligere fastslår en tilbageholdt persons rettigheder, bl.a. retten til ikke at blive tortureret.

4. Equality of opportunity of women and men:

Ifølge forfatningen er moldoviske kvinder ligestillet med mænd, og de to køn har lige adgang til at stemme og blive valgt til politiske poster og til alle former for arbejde (hvis de som individer betragtet har de fornødne kvalifikationer). Princippet om "lige løn for lige arbejde" er ligeledes sikret i lovgivningen. Der er dog ingen tvivl om, at der på samfundsplan er langt til egentlig ligestilling for de moldoviske kvinder, og at kønsrollemønsteret er, hvad man i Danmark ville kalde "meget gammeldags".

Som et eksempel kan nævnes det politiske liv, hvor kvindernes repræsentation er begrænset: Skønt kvinderne udgør 52,2% af befolkningen, var i 1997 kun 9 ud af 101 parlamentsmedlemmer kvinder, svarende til 8,9%. Dette var dog en pæn relativ stigning ift. de to tidligere parlamentsforsamlinger: I 1993 var tallet 3,6% og i 1995 4,8% (ambassaden har ikke kendskab til kønsfordelingen i den nuværende parlamentsforsamling valgt i marts 1998). Der har ingen kvindelige ministre været siden landets uafhængighed i 1991.

På arbejdsmarkedet generelt viser de officielle statistikker, at den voksende arbejdsløshed især rammer kvinder, men uformelt er

- 6 -

Det vides ikke, om denne plan i praksis har afstedkommet fremskridt på området.

Moldova har ratificeret den internationale Konvention om Kvinders Politiske og Civile Rettigheder samt Konventionen om Afskaffelse af Alle Former for Diskrimination mod Kvinder.

A handwritten signature in dark ink is visible above a large, solid black rectangular redaction mark that obscures several lines of text.

